

Warszawa, dnia 27 września 2016 r.

RZĄDOWE CENTRUM LEGISLACJI
DEPARTAMENT PRAWNY I POSTĘPOWAŃ PRZED
TRYBUNAŁEM KONSTITUCYJNYM

RCL.DPPTK.590.6/2016

INFORMACJA O WYROKU

TRYBUNAŁU KONSTITUCYJNEGO

Z DNIA 21 CZERWCA 2016 R. W SPRAWIE O SYGN. AKT SK 2/15¹⁾

I. Problem prawny.

Skargą konstytucyjną z dnia 23 września 2013 r. Skarżący zakwestionował zgodność z ustawą zasadniczą art. 526 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego²⁾. Wskazany przepis przewiduje przymus adwokacko – radcowski do sporządzenia i podpisania kasacji w postępowaniu karnym. Skarżący podniósł w skardze konstytucyjnej, że na mocy tego przepisu adwokat, będący stroną postępowania karnego, nie jest uprawniony do samodzielnego sporządzenia i podpisania we własnej sprawie kasacji od orzeczenia sądu drugiej instancji, co stanowi naruszenie gwarantowanego konstytucyjnie prawa do sądu oraz zasady zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa. Tymczasem zdaniem Skarżącego *ratio legis* instytucji przymusu adwokackiego, tj. konieczność zapewnienia odpowiedniego poziomu fachowego kasacji, tj. ich merytorycznej i formalnej poprawności, pozwala przyjąć, że adwokat mógłby samodzielnie sporządzić i podpisać kasację we własnej sprawie, to znaczy w sprawie, w której występuje w charakterze oskarżyciela posiłkowego, powoda cywilnego bądź oskarżonego.

¹⁾ Sentencja została ogłoszona dnia 16 sierpnia 2016 r. w Dz. U. poz. 1243.

²⁾ Dz. U. Nr 89, poz. 555, z późn. zm.

II. Wzorce kontroli.

Jako wzorce kontroli Skarżący powołał: art. 2 Konstytucji RP, wskazując w uzasadnieniu skargi konstytucyjnej na zasadę zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa, oraz art. 45 ust. 1 Konstytucji, wyrażający prawo do sądu.

III. Treść orzeczenia.

Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 526 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego w zakresie, w jakim wyłącza możliwość sporządzenia i podpisania kasacji we własnej sprawie przez adwokata bądź radcę prawnego, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP. Ponadto Trybunał Konstytucyjny umorzył postępowanie w pozostałym zakresie.

W uzasadnieniu omawianego wyroku Trybunał Konstytucyjny przypomniał prezentowane już wcześniej stanowisko, zgodnie z którym prawo do sądu gwarantowane w art. 45 ust. 1 Konstytucji nie obejmuje swym zakresem prawa do wniesienia kasacji, stanowiącej nadzwyczajny środek zaskarżenia. Na poziomie konstytucyjnym nie da się bowiem wyprowadzić samodzielnego prawa do kasacji. Zatem jednostka nie może – powołując się na prawo do sądu – skutecznie domagać się, aby prawodawca ukształtował obowiązujące przepisy w sposób zapewniający rozpoznanie każdej sprawy przez Sąd Najwyższy. Jeżeli jednak ustawodawca – korzystając z przysługującego mu w tym zakresie władztwa regulacyjnego – zdecydował się wprowadzić nadzwyczajną procedurę wzruszania prawomocnych orzeczeń sądowych, powinien tak ukształtować tę procedurę, aby odpowiadała gwarancjom prawa do sądu, obejmującym m.in. zakaz zamykania drogi sądowej. Z tego też względu formalne warunki dochodzenia praw na drodze sądowej nie mogą stanowić przeszkody w korzystaniu z przewidzianych prawem środków odwoławczych.

Trybunał Konstytucyjny przypomniał w uzasadnieniu wyroku z dnia 21 czerwca 2016 r., że przymus adwokacko – radcowski spełnia istotną funkcję przy zapewnieniu wysokiego poziomu postępowania sądowego. Wskazał też, że jego celem jest zagwarantowanie odpowiedniego poziomu profesjonalizmu i fachowości pism procesowych w postępowaniu zainicjowanym nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia. Ze względu zatem na szczególnie, nadzwyczajny charakter postępowania, w którym wzruszone mogą zostać prawomocne orzeczenia sądowe, wymóg przygotowania i podpisania kasacji przez adwokata lub radcę prawnego stanowi – w ocenie Trybunału – rozwiązanie przydatne dla realizacji

celu, jakim jest zachowanie fachowego charakteru postępowania przed Sądem Najwyższym. Przydatność takiego ograniczenia możliwości korzystania z nadzwyczajnych środków zaskarżenia nie oznacza automatycznie jego niezbędności. W uzasadnieniu omawianego orzeczenia Trybunał Konstytucyjny stwierdził jednoznacznie, że nałożony *de facto* na profesjonalnego pełnomocnika obowiązek zwracania się do innego adwokata albo radcy prawnego w celu sporządzenia i podpisania kasacji w jego imieniu nie spełnia kryterium niezbędności. Przedmiotowe ograniczenie prawa do sądu nie jest bowiem konieczne do realizacji celu przymusu adwokackiego w postępowaniu kasacyjnym, wyrażającego się w zapewnieniu poprawności formalnej i wysokiego poziomu merytorycznego kasacji. Trybunał uznał również, że przedmiotowy wymóg formalny w odniesieniu do adwokatów i radców prawnych jest przejawem nadmiernego formalizmu proceduralnego, stanowiąc tym samym nieproporcjonalne ograniczenie prawa do sprawiedliwej procedury sądowej. Odpowiednio wysoki poziom merytoryczny i formalny kasacji można bowiem osiągnąć stosując mniej dolegliwe ograniczenia uprawnień adwokatów i radców prawnych. W rezultacie Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że obowiązek ustanowienia innego adwokata lub radcy prawnego do sporządzenia i podpisania kasacji w sprawie, w której profesjonalny pełnomocnik jest stroną nie spełnia kryterium niezbędności i proporcjonalności ograniczenia konstytucyjnego prawa do sądu.

IV. Wskazówki dla prawodawcy.

Pomimo sposobu sformułowania przez Trybunał Konstytucyjny sentencji wyroku sugerującej, że traci moc obowiązującą wyłączenie możliwości sporządzania i podpisywania przez radców prawnych i adwokatów kasacji we własnych sprawach karnych, literalne brzmienie art. 526 § 2 Kodeksu postępowania karnego wskazuje jednak na zasadność podjęcia prac legislacyjnych celem wykonania wyroku Trybunału. Wskazany przepis nie jest bowiem oparty na konstrukcji wyłączenia uprawnienia określonych podmiotów.

Piotr Ołdak
Wicedyrektor
Departamentu Prawnego i Postępowań przed
Trybunałem Konstytucyjnym
w Rządowym Centrum Legislacji

/-podpisano bezpiecznym podpisem elektronicznym
weryfikowanym przy pomocy ważnego
kwalifikowanego certyfikatu/

Sprawę prowadzi: Karol Grzybowski